

Posudek diplomové práce Petry Barančíkové "Počátky analýzy modalit v moderní logice"

Práce Petry Barančíkové se měla zabývat širším historickým a filosofickým kontextem vzniku modálních logik v rámci logiky moderní, v ní byly modalities zpočátku – přes jejich historické zakotvení v logice Aristotelově – opomíjeny, případně pěstovány čistě syntakticky jako v původním systému Lewisově. Téma bylo formulováno relativně široce, neboť k němu neexistuje zcela reprezentativní literatura, a to přesto, že nedávno k tomuto tématu vyšly hned dvě titulem relevantní příručky, totiž 7. díl *Handbook of the History of Logic (Logic and the Modalities in the Twentieth Century)* a Haaparanta (ed.), *The Development of Logic*. Ty se ale – jak je obvyklé – i přes určité pokusy o nadhled, ve výsledku vyčerpaly výčtem technických detailů.

Autorka ve své práci v tomto ohledu učinila jistý krok vpřed, i když se v principu drží tezí a členění daných sekundární literaturou a příležitostného kumulování definic. Je otázka, zda toho lze vzhledem k obtížnosti tématu od diplomové práce očekávat víc. Na zpracování oceňuji zejména, že je čtivé (s drobnějšími výpadky a chybami, které ovšem neovlivňují srozumitelnost textu) a že v něm autorka prokazuje široký přehled o relevantní literatuře, byť někdy zůstává na úrovni jednoduché syntézy, místo analytického zpracování problému. Vzhledem k charakteru tématu to ovšem nepovažují za zásadní námitku.

S ohledem na řečené navrhuji hodnotit práci známkou „velmi dobrá“.

Závěrem přidávám několik drobnějších poznámek k textu, které nemají vliv na mé hodnocení, ale mohly by posloužit potřebám obhajoby:

- 1) s. 8 místo „begriffliche Inhalt“ má být „begrifflicher Inhalt“,
- 2) pasáž ve zbytku odstavce tamtéž je zmatečná, „obsah“ je Fregova raná varianta významu, stejnost obsahu (nikoli významu) je definována obecnou zaměnitelností v úsudku (sic!), pro zachování jeho správnosti, termíny „předmět“, „pojem“, „význam“, „smysl“ se v *Begriffsschrift*“ ještě nevyskytují
- 3) tamt., první odstavec v oddílu 1.1.1, na dvě části Frege nerozděluje význam výrazu, ale jeho obsah, jednou z těchto částí je pak význam
- 4) s. 9, oddíl věnovaný Bertrand Russellovi, autorka píše, že Russell kritizuje Leibnizovo pojetí modalit, z textu ale není jasné úplně jak; Leibnizově filosofii přitom Russell věnoval celou knihu, na kterou autorka odkazuje jako na „dílo o matematice“
- 5) cosi podobného platí o Russellově kritice Kanta, Kantova teorie modalit je přitom relativně přehledná (byť konfuze), a panuje jistá shoda v tom, že se z formálního hlediska jedná o modalities relativní (příklad nutného soudu „A je nutně C“ se u Kanta vyskytuje v kontextu vět „A je B“ a „B je C“ chápaných jako premisy úsudku)
- 6) s. 11, bod 4. Russelových definic nutnosti je formulován nejasně (po věcné i gramatické stránce), viz úvodní věta „Tvrzení je chápáno jako nutné, pokud se jedná o případ určitého druhu tvrzení, které jsou všechny pravdivé ...“, autorka by ho měla blíže vysvětlit; obecně tento bod upomíná na Bolzanovu definici analytičnosti a logické platnosti a s nimi spřízněnou definici vyplývání
- 7) s. 13, „z mnoha převážně nelogických Russelových textů“, místo „nelogických“ by mělo být asi spíše „mimologických“ nebo něco podobného

- 8) s. 16, termín „nemožná pravda“ v souvislosti s kontradikcí vypadá jako oxymoron, protože se vlastně o pravdu nejedná
- 9) s. 23, je věta „Babylon bylo velké město“ podle Carnapa skutečně předmětnou větou?, srov. s dále uvedeným příkladem pseudopředmětné věty „Včerejší přednáška byla o Babylóně“
- 10) tamt., definice extenzionální věty je zvláštní svým odkazem ke stejným „reprezentacím“
- 11) tamt., „Carnapovy teze extenzionality“ místo „Carnapovi teze extenzionality“
- 12) s. 48, předposlední odstavec, třetí věta je gramaticky špatně formulovaná
- 13) s. 54, odkaz na anglický termín „master argument“ je matoucí, protože se jím standardně myslí prostě klíčový (mistrovský argument); v daném kontextu argumentu Diodora Crona (daného řeckým originálem) se v něm ovšem spojuje obojí, tj. jak klíčovost, tak odkaz k mistrovi

V Pittsburghu dne 29. ledna 2012

Doc. PhDr. Vojtěch Kolman, Ph. D.